

פרוטוקול מס' 96

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מיום ד',  
ח' בשבט תשל"א (3.2.71), בשעה 8.30.

חברי הוועדה:

נכח:

י. ש. בן-מאיר - היו"ר  
ר. ארזי  
ז. הרינג  
ח. טובי  
ש. פרידמן  
ש. ז. אברמוב  
ח. י. צדוק  
י. קורץ  
מ. ביבי  
מ. בן-פורח  
א. עופר  
ג. האוזנר  
א. אנקוריין  
מ. אביזוהר  
מ. פרוש  
י. ה. קלינגהופר  
ב. הלוי  
י. ארידור

מוזמנים:

א. ידין - משנה ליועץ המשפטי לממשלה  
מר גלס - משרד המשפטים  
מר מינץ - משרד החבורה

מזכירת הוועדה:

גב' ר. מלחי

רשם:

א. סידי

סדר-היום:  
1. שונות  
2. חוק הטיס (עבירות ושיפוט), חש"ל-1970

(080271)

1. שונות

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני פותח את הישיבה.

לפני שבוע הבאתי לפני הוועדה בקשה של השופט צלטנר לעיין בפרוטוקולים של הוועדה בקשר לדיון בחוק הפרת חוזים. חה"כ הלוי החנגד להענות לבקשה זו. היות וזה היה בסוף הישיבה, אמרתי שבתחילת הישיבה היום נדון בעניין. כדי לרענן את זכרונכם אקרא שוב את המכתב של השופט צלטנר (קורא את המכתב).

כידוע, הפרוטוקולים של ועדות הכנסת חסויים בפני עיון - פרט לחברי הוועדה עצמם. לפי נוהל זה יש ואני עונה בשלילה לפונים בבקשות כאלה אף בלי להביאן לידיעת הוועדה. יש הגיון רב בדבר זה. מפני שחברי הוועדה מדברים בלי לדאוג לכך שמחר או מחרתיים - או בעוד שנה או שנתיים - יפורסמו דבריהם.

השאלה שעומדת לפנינו: האם לסטות במקרה קונקרטי זה מהנוהל המקובל? השופט צלטנר מודיע לנו במכתבו, שהוא לא יזכיר דעות של חברים שהושמעו בוועדה, ואף לא יזכיר את העובדה שעייץ בפרוטוקולים של הוועדה.

א. עופר: אם התקנון אוסר - האם בידינו להחליט אחרת?

היו"ר י.ש. בן-מאיר: בחקנון כתוב: "ישיבות הוועדה אינן פומביות, אלא אם הוועדה החליטה אחרת"; ועוד: "בישיבות הוועדה יתנהל פרוטוקול שיכיל את רשימת הנוכחים בישיבה, תמצית הדברים, הצעות והחלטות הוועדה"; "כל חבר הוועדה רשאי לעיין בפרוטוקולים של ישיבות הוועדה". כאן מההן משתמע הלאו לגבי מי שאינם חברי הוועדה.

ח.י. צדוק: אין בחקנון שום דבר מפורש שיש בו מהאיסור להעמיד פרוטוקולים לרשות מישהו אחר. הוועדה יכולה לדון בזה ולהחליט לגופו של דבר כאשר אין היא כבולה באיזו הוראה מפורשת של התקנון.

נושא זה החעורר לפני כעשרה ימים בפגישה של יושבי-ראש הוועדות עם קבוצת פרופסורים של האוניברסיטה העברית ביזמת יושב-ראש הכנסת, מתוך מגמה לקרב את שני המוסדות ולאפשר לכנסת להפיק תועלת, יעוץ ועזרה, ממחקרים שיעשו באוניברסיטה. בפגישה זו עורר הרקטור - ובעקבותיו קבוצת פרופסורים - את שאלת העמדתם של פרוטוקולי הוועדות לרשות חוקרים. אני הבעתי שם דעה שהייתי רוצה לחזור עליה כאן.

לדעתי, הפרוטוקולים של הוועדות הם חומר חשוב לחוקר, ואנחנו מקפחים את המחקר אם אנחנו באופן סופי ומוחלט חוסמים לפני חוקרים את דרכי הגישה לפרוטוקולים של הוועדות. עם זאת, אני רואה צורך בשלושה סייגים, אשר בכפוף להם אני בדעה שיש להעמיד פרוטוקולים לרשות חוקרים.

הסייג הראשון - שהמדובר בחוקר, כלומר אדם שהוועדה יודעת כי זו מטרת עבודתו, או שהאוניברסיטה, אשר מטעמה הוא חוקר, מאשרת לוועדה כי האיש הזה עוסק במחקר מסויים ולצורך מחקרו דרוש לו העיון הזה.

סייג שני - לפני שיימסרו הפרוטוקולים לעיון, יבדוק היושב-ראש שאין בהם משום סוד בטחוני או מדיני.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: או אישי.

ח.י. צדוק:

הסייג השלישי: מי שהפרוטוקולים מועמדים לרשותו יחייב שהחומר הנמצא בהם, ושהוא ישתמש בו, לא ייחס למישהו מחברי הוועדה, שהביע דעה זו או אחרת. אני רואה את התנאי האחרון הזה כתנאי הכרחי, כדי שחברי הוועדה יוכלו גם להבא להשמיע דעותיהם באופן חופשי ובלי כל חשש.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

נדמה לי שאתה נגעת בבעיה שאיננה נוגעת לנו כי אם לוועדת הכנסת. הבעיה העקרונית: מחי כן ומחי לא להעמיד פרוטוקולים לעיון של חוקרים, אם בכלל - עליה צריכה להחליט ועדת הכנסת. אני מציע שאנחנו נתייחס למקרה הקונקרטי ולבקשה שמתייחסת לדיון בחוק מסויים שהיה בוועדה שלנו.

ח.י. צדוק:

לאור כללים אלה אני ממליץ כי הפרוטוקולים, במקרה זה, יועמדו לרשות השופט צלטנר.

ב. הלוי:

יש לי שני נימוקים להתנגדות. יש הבדל בין "דברי הכנסת", שהם פתוחים לכל, והמכילים פרוטוקול מדוייק של כל מה שנאמר בכוונה מפורשת שיבוא לפרסום, לבין דיונים בוועדות. בשלבי החקיקה שלנו ישנו השלב הראשון של הקריאה הראשונה. כל חוקר או פרשן יכול לקרוא את "דברי הכנסת" ולראות מה נאמר על הנושא בקריאה הראשונה. לאחר מכן הוא יכול לעיין בהסתייגויות ובהנמקות בקריאה השנייה, וכך לקרוא את דברי יושב-ראש הוועדה, המביא את החוק לקריאה שנייה ושלישית, אשר מסביר את השינויים שחלו בחוק וחלוקי הדעות שהיו בשאלה זו או אחרת. כל זה גלוי, ידוע ומפורש. וכל בית-משפט, או משפטן, יכול ללמוד מזה.

לעומת זאת דיוני הוועדה הם סגורים. אין זה אומר שהדברים סודיים, אולם חברי הוועדה מדברים לאו לאור זרקורי הפומביות, אלא מביעים מחשבות שלעתים אינן מגובשות די צרכם, דבר המקנה אווירת חופשית לליבוץ הבעיה. כל אחד יכול להביע דעה שאיננה חייבת לעמוד במבחן ההגיון הסופי; לפעמים נאמרים דברים בלתי הגיוניים או דברים שאינם שייכים לעניין. בוועדה זה נחוץ לנו. אווירה זו של חוסר אחריות לגבי כל מלה הנאמרת דרשה לנו לליבוץ האמת. יש המדברים באילתור, ובוועדה לא צריך חבר לחזור בו מדברים שאמר - אף אם דברים אלה לא נראים לו כעבור זמן. כי עצם העובדה שהוא לא מגיש הסתייגות פירושה כי הוא נטש את הרעיון שטען לו.

אם יבוא עתה חוקר או פרשן, יחטט בחומר הזה וינסה למצוא בו אסמכתא לדעותיו - פלוני אמר בישיבה איכס כך וכך - זה רק עלול להטעות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

השופט צלטנר כותב בפירוש במכתבו שאין בכוונתו להזכיר דעה זו או אחרת, או אפילו להזכיר את הפרוטוקולים האלה בדרך-כלל.

י.ה. קלינגהופר:

גם זה פסול בעיני.

ב. הלוי:

זוהי שיטה שאיננה נראית לי. זה לא מוסיף אלא רק גורע. החומר שנמצא בפרוטוקולים הוא חומר גלמי, בלתי בשל - הוא בוסר. ממנו אין להסיק שום מסקנה. גם לא נהוג בפרשנות המקצועית להסיק מסקנות מדברים כאלה. אומרים דברים בשם או מרם. לי נראה שהחומר הגלוי מספיק כדי לפרש את החוק, יחד עם הרקע המשפטי של המשפטן, וכל דבר שאפשר למצוא בפרוטוקולים של הוועדה שלנו איננו מוסיף אלא עלול לגרוע.

אילו הפרוטוקולים שלנו היו פתוחים לכל, גם אז כל הטענות האלה היו חופסות, אבל היה נשמר לפחות כלל השוויון לגבי אלה הזכאים לעיין בהם - כל האוניברסיטאות, כל הפקולטות למשפטים, כל משרדי הממשלה וכו'. אולם שיבוא מחבר אחד ויאמר בהקדמה:

אמנם דברים בשם אמרם אינני יכול לומר, אבל היחה לי הזכות הבלעדית לעיין בפרוטוקולים של ועדת החוקה. חוק ומשפט, הגם שאינני יכול להסביר כיצד מסקנותי או דעותי מתייחסות למה שנאמר שם - זה יעשה רושם-סרק. אילו היחה הצעה עקרונית לפתוח את הפרוטוקולים שלנו בפני כל השופטים או המשפטנים או הפקולטות למשפטים, או לפני כל מי שירצה אי פעם לפרש סעיף זה או אחר בחוק מסויים - גם אז הייתי מתנגד, אבל זה יותר טוב מאשר להענות לבקשה של יחיד.

לגופו של הענין הנדון: דיני החוזים למעשה החיישנו. עתה, כדי להגיש לציבור פירוש של חוק מקורי, רוצה המחבר אסמכא. הוא אינו מסתפק באסמכות הגלויות, כלומר חוקים הקיימים במדינות אחרות ומה שנאמר מעל במת הכנסת על חוק זה. אלא הוא רוצה להוסיף ולומר: יתר על כן, עיינתי בפרוטוקולים של ועדת החוקה, חוק ומשפט וגם מהם למדתי. הדבר יעורר את הרושם של אוטוריטה נוספת לדברים שייאמרו באותו ספר. אני חושב שזה כמעט פסול, אם כי מחור נימוס אינני רוצה להשתמש בביטוי זה. עדיפה השיטה שפרוטוקולי הוועדה אינם לפרסום, משום שעיון בהם לא יועיל.

ר. ארזי:  
ברצוני להגביל את עצמי למקרה הקונקרטי. משום שאין אנחנו רשאים לקבוע תקדימים. זאת יכולה לעשות ועדת הכנסת על ידי שינוי החקנון או על ידי החלטה תקדימית. לגבי המקרה הקונקרטי נראה לי שלוועדה הסמכות להחליט. בתקנון נאמר שכל ועדה רשאית להחליט על קיום ישיבה פומבית. מבחינה זו צריכה להיות איזו רקונסטרוקציה, כאשר נאמר שאפוסטריאורי אנחנו מחליטים כי דיון שכבר נערך יכול היה להיות פתוח. אבל היות ואנחנו עוסקים במקרה קונקרטי, בבקשתו של אדם שחרם תרומה חשובה לנושא, נראה לי שיהיה זה נכון אם נאפשר לו את הדבר. אני מביע את דעתי החיובית. מבלי לראות בזה תקדים, אם כי כלליח אני נוטה לדעה שהושמעה על ידי הה"כ צדוק.

ג. האונזר:  
יש בעיה עקרונית ויש בעיה מיוחדת. עקרונית, אינני חושב שאנחנו יכולים לגזור היסודי לנצח על הפרוטוקולים שלנו. יבוא יום וירצו לעיין בהם חוקרים, הסטוריונים ואנשי מדע אחרים, וירצו לדעת איך הכנסת עבדה. לא יעלה על הדעת שפרוטוקולים אלה לא יעמדו, אחרי שנים, לרשות אנשים אשר יתחקו אחרי תהליכי החקיקה של הכנסת, בירור בעיות וכו'.

עם זאת אני מקווה, שכל אחד שיבוא לטפל בחומר הזה, אכן יראה לעצמו צורך לטפל בו בזהירות, מפני שבאמת זה פרי דיון, לפעמים פרי מחשבה לא מהוקצעת, אנחנו מדברים כאן באופן חופשי, ואותו אדם יצטרך להזהיר את עצמו, שכאן הובעו דעות לשם שיכנוע הדדי, ופירוש הדבר - גם קבלת דעה אחרת.

אשר לבקשה הקונקרטית, אני חושב שראוי השופט נצלטנר, שהוא חלוץ בקידום מחקרים על דיני החוזים בישראל, כי נסייע בידו, אך חוששני שאיננו יכולים לסייע בידו. בתקנון נאמר שישיבות הוועדות אינן פומביות אלא אם הוועדה החליטה אחרת. אינני חושב שיש לנו זכות להכריז רטרואקטיבית על פומביות ישיבה קודמת שלא הייתה פומבית. כוונת הסעיף ברורה: ישיבות הוועדה לעולם אינן פומביות; אבל אם אומרים מראש על איזו ישיבה שתהיה פומבית - זה מותר. אם ישיבה פלונית לא הייתה פומבית, כל מה שנאמר בה - בין אם נרשם ובין אם לא נרשם - אסור לפרסם. לא אחת כבר נאמר שאסור לספר מה היה בוועדה. וכדי שלא יתפרש הדבר שגם חברי הוועדה אינם רשאים לעיין בפרוטוקולים בה התקנון ונותן היתר מפורש לחברי הוועדה, ומכלל הן זה אתה שומע את הלאו לגבי אנשים אחרים. מפני שאפילו חבר הכנסת שאיננו חבר הוועדה איננו רשאי לעיין בפרוטוקולים שלנו. אבל ברור שלצורך העבודה התקינה של הוועדה אי-אפשר לסגור את הפרוטוקולים בפני חברי הוועדה.

אם כך הדבר, אינני רואה שלנו או ליושב-ראש הזכות להחיר מה שהתקנון אסר בקבעו כי הישיבות אינן פומביות.

יחד עם זאת, היות והשאלה התעוררה, אני תומך בהעברתה לוועדת הכנסת, בצירוף המלצה ברוח הצעת חה"כ צדוק. אני חושב שהוא מיצה את הסייגים המתחייבים. אולי אפשר להוסיף, כי הפניה צריכה להיות מטעם אחד המוסדות, שחוק המועצה להשכלה גבוהה חלה עליהם. אז נהיה פטורים מלפשפש בציציות של הפונה.

כך הייתי ממליץ בהזדמנות זו, לפני ועדת הכנסת, לחקן את התקנון בהתאם, כי אני מחננד שכל ועדה תקבע שולחן ערוץ לעצמה לגבי שינויים בתקנון ולגבי שאלות נוהל. הדברים האלה צריכים להיות קבועים ולהקבע על-ידי מי שמוסמך לקבוע - ועדת הכנסת.

ז. הרינג:

אמנם אנחנו דנים בפניה אינדיבידואלית למטרה חשובה, אבל כל החלטה חיובית תקבע מן הסתם תקדים. אפילו נאמר מפורשות שאין בכך משום תקדים. וכאשר תהיה פניה דומה בעתיד, קשה יהיה להתעלם מהתקדים.

לדעתי, כל הסעיפים הרלבנטיים בתקנון מדברים על כך כי ישיבות הוועדות סגורות. כל הפרק הזה מדבר על יוצאים-מן-הכלל. כלומר הזמנת יועצים, הזמנת חברי הכנסת או נציגי גופים לישיבות הוועדות. המחוקק טרח והביא פירוט זה כדי לחזק את הכלל הברור, שישיבות הוועדות אינן פומביות אלא אם החליטה הוועדה אחרת. עד כדי כך מקפיד התקנון בכך שהוא קובע, בסעיף 85(א), כי אפילו במקרה של הנחת מסקנות של ועדה על שולחן הכנסת יכולה הוועדה להניח לא את כל החומר, אף בלי להביא נימוקים לכך. ז.א., המחוקק רואה בעבודת הוועדות את חמצית עבודתה של הכנסת.

חומר מסוג זה נמסר לצרכי מחקר, בדרך-כלל, כעבור שנים. אפשר לקבוע שכעבור איכס שנים החומר לא יהיה חסוי. אבל שכל בוקר תהיה לנו הרגשה שאנחנו מדברים באזני ההסטוריה, שהפרוטוקולים עשויים להגיע לעיונו של מישהו אחר - זה לא נראה לי. נוסף על כך, אפילו נייענה לפנייה כזאת בחיוב, היושב-ראש צריך לעבור תחילה על החומר כדי להוציא כל מה שאיננו לפרסום.

אני סבור שלא אנחנו ואפילו לא ועדת הכנסת איננו יכולים להחליט על כך. זה ענין למליאת הכנסת ולא לוועדת הכנסת. יש כאן משום שינוי מהותי, והכנסת צריכה להחליט אם היא רוצה לשנות את התקנון. אינני רוצה שנהפוך את עצמנו בחיינו למעיץ ארכיון מדבר. אני מרגיש שזה לא מכובד.

הינ"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מוכן לקבל את ההצעה הכי פחות מחייבת: להעביר את הענין העקרוני לוועדת הכנסת.

ז. הרינג:

אולם פה נאמר שהעברה לוועדת הכנסת תיעשה בלי יווי המלצה שלנו.

הינ"ר י.ש. בן-מאיר:

אני לא אמרתי זאת. אני מציע להעביר את הבקשה לוועדת הכנסת. אפילו לא את המכתב עצמו של השופט צלטנר, אלא אנחנו נאמר שהיתה פניה ונספר מה הביא אותנו להעלות את הבעיה הזאת. אפשר לבקש משני חברי של הוועדה שלנו להציג את הענין בפני ועדת הכנסת, כאשר אחד יביא את הנימוקים בעד ואחד - את הנימוקים נגד. זאת יכול לעשות גם היושב-ראש, הוא יכול להביא את כל הנימוקים שהובאו, לכאן ולכאן.

א. עופר:

אני מקבל את המסקנה הזאת לכן אקצר בדברי. בדרך-כלל נראים לי הקריטריונים שקבע חה"כ צדוק. אנחנו מחבקשים למסור לעיון פרוטוקולים המחייחים לחוק, אשר

נדאות פסקי-הדין לפיו היא היום פחותה מזו שהיתה קודם, מפני שלגבי החוק הקודם היו תקדימים שעורכי-הדין יכלו להסתמך עליהם, בעוד שעתה הכל פתוח לפירוש בית-המשפט. בחדאי יעברו שנים עד שייוצרו תקדימים ופירוש פחות או יותר מוסמך של החוק על סמך פסקי-הדין שיוצאו. לכן, נסיון לפרש את החוק על-יסוד דיונים פנימיים של ועדה זו עלול, לדעתי, להביא להכשלח הרבים, ואפילו של בתי-המשפט עצמם. לכן, אם יש ערך לחקור את החומר הזה, מן הדין שזה ייעשה כעבור שנים. אז נושא המחקר יבול להיות: כוונת המחוקק לעומת הפירוש של בתי-המשפט.

א. אנקוריין:  
אמש נודמנתי למסיבה אחת. שמענו שם פרופסור אחד מהאוניברסיטה מאונזן, וביין שאר הנימוקים שהביא לצמצום המחקר על עבודת הכנסת ציין את אי-הגישה לפרוטוקולים של הוועדות.

השאלה אם צריך לפתוח את עבודת הוועדות, ובאיזו מידה, היא בלי ספק שאלה כללית, ובוודאי לא רצויה בעניין זה גישה פרטיזנית של ועדה זו או אחרת. זו שאלה של מדיניות. בין אם הקריטריונים שמנה חה"כ צדוק מספיקים או לא, יש פנים לכאן ולכאן. כי מבחינת המחקר, הרי רצוי שתהיה לחוקרים גישה לחומר זה; אולם מצד שני, מבחינת הבעת דעה באווירה חופשית, יתכן שאין זה כל-כך רצוי. לכן אני גורס שזו שאלה כללית, ואין ועדה זו, או כל ועדה אחרת, צריכה לקבוע הלכה לעצמה.

אני מציע שהסיכום שלנו יהיה כפול:  
להעביר את השאלה לוועדת הכנסת. אם ועדת הכנסת תהיה בדעה שהוועדה שלנו יכולה להחליט לגבי מקרה מסויים, אז אני מציע שהסיכום יהיה בחיאום למקרה עצמו, ולאור הסייגים שד"ר צלטנר מטיל על עצמו נראה לי שאפשר להרשות לו לעיין באותם פרוטוקולים.

היו"ר ? ש. בן-מאיר:  
לא הייתי רוצה להחליט מראש מה יהיה. ניחן תחילה לוועדת הכנסת להכריע.

י.ה. קלינגהופר:  
הרשו לי לקרוא את סעיף 29 מתוך תקנון הכנסת. כחוב שם: "ועדת הכנסת, והיא בלבד, רשאית להחליט על פרסום הפרוטוקול של ישיבה סגורה, או חלק ממנו, או על פרסום החלטות שנחקבלו בישיבה סגורה, או חלק מהן". פה יש הסדר לגבי פרסום פרוטוקול של ישיבה סגורה של הכנסת. היות ולגבי פרסום פרוטוקול של ישיבה לא פומבית של ועדה אין כל הסדר בתקנון, על כן יש פה משום לאקונה. משום כן, אני תומך בהצעה להעביר את העניין לוועדת הכנסת. אולם היות ומכתבו של פרופ' צלטנר מופנה אלינו ולא לוועדת הכנסת, אני רוצה להשמיע חגובתי לנקודה מסוימת במכתבו.

אמרת קודם שמה שמר צלטנר מציע לגבי אי-איזכור הוועדה - הוא רק רוצה לעיין בפרוטוקולים אבל לא להזכיר את העובדה הזאת - הוא פסול. לא התכוונתי אליו אישית. לו היה רצון טוב, והוא אמר זאת או ורק כדי להבטיח לוועדה שישמור על סודיות. אולם יש לזה גם משמעות אובייקטיבית ללא כל זיקה לכוונתו. האפקט האובייקטיבי פסול בעיני.

לשם מה הוא רוצה לעיין בפרוטוקולים?  
ישנו בפניו החוק, ישנם בפניו "דברי הכנסת" מהם הוא יכול ללמוד מה נאמר בקריאה הראשונה והשנייה. יש לו חומר. אם הוא יקרא את הפרוטוקולים בכוונה תחילה לא להשתמש בשום דבר שקרא - כי אז הקריאה ייותרת. אני יוצא מתוך הנחה שרצונו כן להשתמש בהם - אך בלי להזכיר זאת. זה פסול בעיני. מדוע? כאשר ניגשים לאיזה נושא מדעי חשובה גם הפרובלמטיקה מסביב לנושא. היא יכולה להיות מאד דלה - אם החוקר איננו שווה הרבה. אז הוא רק מתאר את הנושא ואיננו רואה את הבעיות מסביבו. הוא יקרא את התמטיקה; הנושא מסתעף לאלף נושאי-משנה, שאולי

לא היו עולים על דעתו לולא קרא זאת. הוא רוצה לקבל איזה סטימול מהקריאה - מה הן הבעיות מסביב לחוק זה - ואחר-כך הוא יהיה החכם הגדול וימנה המון נושאים מסביב לנושא המרכזי. וכל החוקרים יתפלאו על גאוניותו. כמובן, אינני מתייחס לשופט צלטנר כשאני אומר זאת. בסופו של דבר הוא לא יציין את המקור, או אחד המקורות, ממנו שאב את הרעיונות האלה. זה לא נראה לי.

מ. ביבי:

הבעתי דעתי בישיבה הקודמת בזכות פתיחת הפרוטוקולים בפני כבוד השופט צלטנר. אינני רוצה לחזור על דברים שנאמרו. ברצוני רק להעלות הצעה נוספת. אם חברי הוועדה מתנגדים למסירת הפרוטוקולים לעיון משום החשש שיצטוו אותם או יתייחסו לדעותיהם וכד', אולי ניתן למסור את הפרוטוקולים תוך מחיקת שמות הדוברים.

הי"ר י.ש. בן-מאיר:

זו הצעה בשביל ועדת הכנסת.

מ. פרוש:

אני חושב שלהחלטה זו - אם תתקבל החלטה חיובית - תהיה השפעה מרחיקת לכת. ברגע שנתייר - יבואו לקוחות רבים. לא נוכל לעמוד בפני להצים, וחמיד יהיו נימוקים שיעוררו ויכוחים. עלינו לדעתי שצורת הדיון שלנו היא בבחינת הרהורים בקול רם. רוצים לשכנע איש את רעהו. ברגע שנתייר עיון בפרוטוקולים אנחנו חורגים מהמסגרת שנועדה לוועדות.

הוצע כאן להעביר את העניין לוועדת הכנסת. אילו היה כאן סיכום פה-אחד בזכות פתיחת הפרוטוקולים, אז היינו צריכים, לפי התקנון, לבקש את אישורה של ועדת הכנסת. מרגע שיש התנגדות לכך, אינני יודע אם זה חברי שמישהו אחר יחליט אם דברי או דברי חבר כנסת אחר יותרו לפרסום. נראה לי, שגם אם ועדת הכנסת תחליט בחיוב, זכאי כל חבר לבקש להוציא את דבריו מחוץ הפרוטוקול שיימסר למישהו אחר.

הי"ר י.ש. בן-מאיר:

חה"כ פרוש חידש בדבריו: הוא מתנגד להעביר את העניין לוועדת הכנסת.

ב. הלוי:

השכר של פתיחת הפרוטוקולים ייצא בהפסדו מבחינה מדעית. מדוע? נניח שיפורסם ספר ובהקדמה לספר יאמר המחבר: היתה לי הזדמנות לעיין בחומר של ועדת החוקה, חוק ומשפט בקשר לחוק זה. אחר-כך הוא יפרש סעיף מסויים ויגיע למסקנה כלשהי. הספר מיועד לציבור עורכי-הדין בארץ. זה יהיה ספר לא רק מדעי כי אם גם מעשי. כל עורך-דין יוכל לצטט ממנו. לא כל עורך-דין מתיימר להיות איש מדע. יש עורך-דין הסומך על אחרים. עורך-דין מעשי יוכל לטעון בבית-המשפט: ראה צלטנר, עמוד זה וזה. הוא יוכל להוסיף: הנה, המחבר הסתמך על פרוטוקולים של ועדת החוקה, חוק ומשפט. מה יעשה עורך-דין שירצה לטעון טענה נגדית? הוא לא יוכל לקרוא את הפרוטוקולים עליהם הסתמך המחבר. הטוב בתהליך המדעי הוא לא לשמוע מומחים אלא לעמוד - בדרך חקירת שחי וערב - על המקורות של כל אחד. כאן זה יהיה בלתי אפשרי, כי המקור סתום. מה יעשה בית-משפט שלפניו תועלה הטענה, כי למסקנות של השופט צלטנר, בספרו, יש יתרון. משום שהוא בדק את החומר המקורי של ועדת החוקה, חוק ומשפט?

א. ידין:

יפרש את החוק ויגיד שלכל זה אין ערך.

ב. הלוי:

אני הייתי שופט ואני יודע שזה לא כך. כאשר שופט שומע טענה מבוססת על איזו אסמכתא הוא בודק את האסמכתא. זו חובתו. לא לשם כך כותב השופט צלטנר את ספריו ולא לשם כך עורכי הדין מצטטים אותו. הם מצטטים כדי שביית-המשפט יקבל דעה מסויימת. בית-משפט אחראי ירצה לעיין בחומר. ז.א., זה מרחיב עד אין סוף החומר שעומד לפני בית-המשפט. לדעתי, החומר הזה צריך להיות חסוי לא רק מפני שאנחנו צריכים להביע

את דעתנו באורח חופשי, אלא מפני שלא טוב לפרש חוקים בצורה כזו. לכן אני מתנגד לפתיחת החומר, כולל העברת הענין לוועדת הכנסת שיכולה להחליט אחרת.

ח. י. צדוק:

אני מוכן לקבל את הצעתו של חה"כ האוזנר, למרות שקודם הצעתי להעניק רשות עיון לשופט צלטנר, שלפני החלטתו בענין, ובגלל ההשלכות הכלליות שיש, שהענין יובא לוועדת הכנסת להחלטה עקרונית. אני מציע שלא נשגר משלחות לוועדת הכנסת. ועדת הכנסת היא ועדה אוטונומית. אנחנו יכולים להעביר את המכתב של השופט צלטנר, או יחכן גם שהיושב-ראש יופיע בפני ועדת הכנסת ויציג את הענין שהתעורר כאן.

כאשר ענין זה יגיע להכרעה, חושבני שהוועדה תצטרך לתת את הדעה להבדל. בין פרסום פרוטוקול לבין מתן רשות, למטרות מחקר, לעיין בפרוטוקול. זה לא אותו דבר. אלה שני דברים שונים.

דבריו של חה"כ קלינגהופר, ובמקצת גם דבריו של חה"כ הלוי, הביאוני לפקפק בנכונות המימרא: קנאת סופרים חרבה חכמה. אני מתכוון לדבר ה"איום" הזה שחוקר, העומד לכתוב ספר על נושא מסויים, יעיין בפרוטוקולים של ועדה של הכנסת וימצא בהם סטימולים למחשבות נוספות. אני רק יכול לומר, שלדעתי זה דבר חיובי ורצוי לחלוטין.

אני חושב שלהבנת נושא שהוועדה דנה בו חשוב מאד לראות כיצד נתגבשה דעה מסוימת בוועדה. כאשר דעה מתגבשת ללא הסתייגויות, הדבר לא מגיע למליאת הכנסת, ולעתים קרובות אדם מן החוץ איננו יכול להבין מדוע במקום נוסח מסויים, המופיע בהצעת החוק המקורית, נתקבל נוסח אחר.

לדעתי, כאן מדובר לא רק בהקלת המחקר ההסטורי, כעבור זמן, אלא גם לצורך מחקר אקטואלי, ולא רק בתחום המשפטי אלא בכל תחום אחר שועדה של הכנסת עוסקת בו. אנחנו יכולים, על ידי זה, להעשיר את המחקר, דבר שהוא ללא ספק להועלת הציבור.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

אני רוצה להסביר מה אני מתכוון להביא לוועדת הכנסת: אביא את הבעיה הכללית - בעיית החוקרים הרוצים לעיין בפרוטוקולים של הוועדות. כדוגמה אזכיר שהיחה פניה ספציפית. לאחר מכן - חלוי מה תהיה החלטת ועדת הכנסת. אם ההחלטה תהיה שאפשר להתיר את העיון בסייגים מסויים, דבר המחייב החלטה נוספת של הוועדה הנוגעת בדבר - אביא את הענין שוב לפני הוועדה. אם החלטת ועדת הכנסת לא תחייב דיון חדש בשאלה - לא אביא את הענין.

יש הצעה של חה"כ פרוש, שתומר בה חה"כ הלוי, שבענין הספציפי העומד לפנינו נכריע כאן.

מ. אביזוהר:

בעקבות ההבחנה של חה"כ צדוק בין פרסום לבין מתן רשות לעיון, נראה לי שמתן רשות לעיון יכול להיות פסול ופחות רצוי מאשר פרסום. כי אז אתה מאפשר לפלוני לעיין וחוסם את החומר בפני חוקר אחר.

ח. י. צדוק:

זה לא הוצע. דובר שהרשות חינתן לכל חוקר שמוסד להשכלה גבוהה המליץ עליו.

מ. אביזוהר:

נניח שהחומר הזה ייפתח לפני כל החוקרים, אולם הם לא יוכלו לצטט ממנו. יש הבדל מהותי בין פסיקה של שופט לבין החלטה של איש מדע. החלטה של שופט נתונה לדיסקרציה שלו, למצפוננו. אמת מדעית צריכה להיות אובייקטיבית ופתוחה לויכוח. לכן, מתן אפשרות לחזק מסקנות על ידי עיון בחומר

חסו"י, מבלי אפשרות להביא ציטטות, מבחינה מדעית אנחנו לא מקדמים את המדע אלא פוחחים פתח לעיוות מדעי. לכן, ככל שאני מסכים להעברת העניין לוועדת הכנסת, אני מצטרף להצעה להחליט בפניה הקונקרטי שלפנינו בשלילה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מעמיד להצבעה את הצעת חה"כ פרוש להחליט בעניין תדון כאן.

הצבעה

הצעת חה"כ פרוש, להחליט בעניין בוועדה, לא נתקבלה

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אעביר את כל העניין לוועדת הכנסת.

ז. הרינג: אתה אמרת שאחה מעביר לוועדת הכנסת רק את השאלה הכללית. לפי זה אנחנו נחליט אה"כ בפניה הספציפית.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אם ועדת הכנסת תחליט בדרך שתשאיר עוד מקום להחלטת הוועדה - אביא את העניין לפני הוועדה.

ז. הרינג: קודם הודעת שאתה מעביר לוועדת הכנסת בקשה שלנו כי היא תחליט החלטה עקרונית בנוגע לעניין בכלל, הנוגע לכל הוועדות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אעשה שני דברים. א) אענה לשופט צלטנר ואומר לו, כי הוועדה תחליט להעביר את העניין להכרעת ועדת הכנסת. ב) אעביר לוועדת הכנסת את השאלה הכללית של חוקרים המבקשים - לצורך מחקרם - לעיין בפרוטוקולים של הוועדה. אומר לוועדת הכנסת שהוועדה שלנו לא תחליט בנדון ושהיא מבקשת מוועדת הכנסת להחליט. כמו כן אבקש רשות להופיע בפני ועדת הכנסת. בהופעתי אביא לא רק את המקרה הזה, משום שהיו גם פניות אחרות של סטודנטים שהשיבותי עליהן בשלילה, אלא אספר על העניין כולו ואביא את הדעות השונות שהושמעו כאן. אבקש מוועדת הכנסת לקבל החלטה בנדון. ועדת הכנסת יכולה לעשות כמה דברים. היא יכולה לקבל החלטה שלילית. היא יכולה לקבל החלטה חיובית בסייגים מסויימים - אלה שהוזכרו כאן או להוסיף סייגים אחרים. היא יכולה להחליט שהוועדה הנוגעת בדבר תכריע לגבי כל פניה קונקרטי. בהחלטתה יהיה גם המשך ההשתלשול בפניה הנדונה.

י.ה. קלינגהופר: חה"כ צדוק שם כפי ובראשי דברים שלא אמרתי ושלא חשבתי. הוא השחמש לגבי בביטוי "קצאת סופרים". כאילו הייתי מודרך מאיזה שיקול פסול כזה. הדבר הוא לא נכון. ראיה לכך: גישתי הייתה תמיד לעודד מחקרים. גב' מלחי תוכל אולי להעיד, שבעבר פניתי במקרים כמעט ללא ספור ליושב-ראש הקודם של ועדת החוקה, חוק ומשפט, מר אונא, בבקשה להרשות לחוקרים - וביניהם גם לשופט צלטנר - לעיין בפרוטוקולים על חוקים מסויימים. (היו"ר י.ש. בן-מאיר: גם אלי פניתי). פניתי אפילו במקרים של סטודנטים שרצו לכתוב עבודות גמר או עבודות סמינריוניות. רחוקה מלבי כל מגמה כאילו להצר צעדיו של חוקר אחר - מה גם שאני נהנה מהיתרון הזה - כאשר הוא ניגש לאיזה נושא גישה מדעית, כי אני יודע מה נאמר בוועדה הזאת ואחרים לא יודעים.

חה"כ צדוק נתפס לאי-הבנה. כאשר אמרתי מה שאמרתי התנגדתי רק למה שהציע השופט צלטנר באוחה נקודה ספציפית על אי-איזכור כללי של פרוטוקולי הוועדה, והתייחסתי לאוחו פסוק במכתבו. לא רציתי לומר בזה שאני מתנגד למתן רשות לפרופ' צלטנר לעיין בחומר.

אני חושב שצריך להיות איזה הסדר תקנוני או מעין תקנוני, שלפיו הדבר יהיה מוסד, ואפשר יהיה, לפי קו עקבי, לקבל החלטות ולפעול במקרים כאלה.

ח.י. צדוק: אם היה משהו בדברי שחה"כ קלינגהופר נפגע ממנו - אני מצטער על כך ומבקש את סליחתו.

2. חוק הטיס (עבירות, ושיפוט), חש"ל-1970

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אנחנו עוברים לחוק הטיס. במכתב ששלחה מזכירת הוועדה לכל חברי הוועדה, ב-11 בנובמבר 1970, נאמר כי החוק כולו סוכס פרט לשתי שאלות: שאלת העונשים המוטלים בחוק על חטיפה וחבלה; ההצעה שהתקנות לפי חוק זה יותקנו על ידי שר המשפטים בהתייעצות עם שר התחבורה ובאישור ועדת החוקה.

בסעיף 15 לחוק המקורי, עכשיו סעיף 17. נאמר "אלה יאשמו בשוד אווירי ודינם מאסר עולם". היתה הצעה שאמנם דינם מאסר עולם, אזלם במקרה שנגרם מוות העונש המינימלי יהיה מאסר עולם. נודע לי כי חברים שהציעו הצעות אחרות מוכנים להוריד אותן.

ח. טובי: האם יש מישהו שמאמץ את הצעת הממשלה?

היו"ר י.ש. בן-מאיר: זוהי תוספת להצעת הממשלה. תחילה נצביע על התוספת.

ה צ ב ע ה

הצעת התוספת, בדבר מאסר עולם כעונש מינימלי במקרה שנגרם מוות (בסעיף 17) - נתקבלה

סעיף 17, בתיקון הנ"ל, נתקבל

הסתייגות לחה"כ טובי המציע את הנוסח המקורי

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אנחנו עוברים לסעיף 18.

ב. הלוי: לפי החוק לתיקון דרכי הענישה כל מקום שמאסר העולם איננו עונש בלעדי ייחשב

כמאסר לעשרים שנה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: ההצעה עכשיו היא שמאסר העולם יהיה עונש בלעדי.

ב. הלוי: אבל רק במקרה של החמרה. בסעיף 17 יש שני מקרים: מקרה רגיל ובו העונש הוא מאסר עולם; מקרה בלתי רגיל - ובו העונש מאסר עולם בלבד. ואילו בסעיף 18 לגבי המקרה הרגיל העונש הוא מאסר של 20 שנה, ולגבי המקרה הבלתי רגיל - מאסר עולם. כאילו שוועדת החוקה, חוק ומשפט מתעלמת מהחוק הקיים האומר שבכל מקום בו מאסר העולם איננו עונש בלעדי פירושו מאסר 20 שנה.

אולם כאשר המחוקק קובע מאסר על 20 שנה  
אין פירושו מאסר עולם.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

מדוע לכחוב שני ביטויים שונים כאשר הכוונה  
לאותו דבר? אני מציע נוסח אחיד בשני

ב. הלוי:

הסעיפים.

בחוק שהזכיר מה הלוי נאמר: "עבירה שדינה  
מאסר עולם, ולא נקבע שזהו עונש חובה,  
תקופת המאסר שיטיל בית-המשפט לא תעלה על 20 שנה".

מר גלט:

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אם החוק קובע מאסר של עשרים שנה - מותר  
לבית-המשפט לתת פחות. אני רוצה להצביע על  
הנקודה הפסיכולוגית. גם אם מבחינת סמכות בית-המשפט אין הבדל, הרי  
מבחינה פסיכולוגית יש שוני. לדוגמה: גם בעבירה שעונשה מאסר חמש שנים  
וגם בעבירה שעונשה מאסר שלוש שנים יכול בית-המשפט להטיל מאסר של  
חודש ימים, אולם יש הבדל, משום שהעונש המקסימלי מהווה מעין הנחיה  
לבית-המשפט.

ה. י. צדוק:

אם נקבל את גישת חה"כ הלוי, התוצאה צריכה  
להיות שהמחוקק הישראלי לא יגיד עוד בחוק:  
דינו מאסר עולם, מפני שתמיד יפנו אותנו לחוק לתיקון דיני העונשין  
ויגידו לנו שפירוש הדבר מאסר עשרים שנה. ז.א., גזרנו על עצמנו לעולם  
לא לקבוע את מאסר העולם כעונש מקסימלי. אני חושב שלא כן הדבר. כאשר  
המחוקק קובע במקרה אחד עשרים שנות מאסר ובמקרה אחר - מאסר עולם,  
בזה הוא אומר, שהעבירה בה הוא קבע מאסר עולם הוא רואה כיותר חמורה,  
ובית-המשפט יהיה מודרך משיקול זה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

חה"כ הלוי מציע אחידות בין סעיפים 17 ו-18;  
השאלה היא אם הוא מציע להתאים את סעיף 17

לסעיף 18 או להיפך?

ב. הלוי:

אני מציע כי הוועדה תשקול, האם רצוי  
בשני סעיפים סמנכים להשתמש במלים שונות  
שמביאות לאותה תוצאה משפטית.

אשר לנימוק הפסיכולוגי, אחרי שהמחוקק  
הישראלי קבע כלל כי מאסר עולם לא יהיה יותר מאשר 20 שנה - זהו חוק  
שאי-אפשר לטשטשו או להסוותו. אני מתנגד לכך שבאותו חוק בסעיף אחד  
נכתוב "מאסר עולם", שפירושו עשרים שנות מאסר, ובסעיף שני נכתוב "עשרים  
שנה". לפי דעתי זה מטעה.

י.ה. קלינגהופר:

היות ואני בעד זה שתישמר ההבחנה, בשתי  
ההוראות, בין מאסר עולם לבין מאסר עשרים  
שנה, עם כל האפקטים המשפטיים, והיות ולמדנו כי יתכנו פירושים שונים,  
משום שמשפטנים מאד רציניים הביעו דעות שונות, אני מציע, למען הסר  
ספק, לקבוע, שלענין הוראה זו אוחז סעיף בחוק דרכי ענישה לא יחול.

י. ארידור:

אני מציע שיהיה כתוב: "ואם גרם המעשה למוחו  
של אדם, דינו - מאסר עולם ועונש זה בלבד".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

כך גם הוצע. תחילה נצביע על הסייפא של  
סעיף 18, דהיינו: אם גרם המעשה למוחו של  
אדם, דינו - מאסר עולם בלבד.

ה צ ב ע ה

ההצעה, כנ"ל - נתקבלה

הסתייגות לחה"כ טובי המציע את הנוסח המקורי

היו"ר י.ש. בן-מאיר: לגבי הריי שא יש הצעה של חה"כ קלינגהופר להוסיף תוספת האומרה, שאותו סעיף חוק דרכי הענישה לא יחול כאן. הצעה זו מתייחסת למעשה גם לסעיף הקודם.

ה צ ב ע ה

הצעת חה"כ קלינגהופר, להוסיף כי הסעיף הרלבנטי בחוק דרכי הענישה לא יחול כאן - לא נתקבלה

הסתייגות לחה"כ קלינגהופר

היו"ר י.ש. בן-מאיר: חה"כ הלוי מציע אחידות בנוסח בין סעיפים 17 ו-18.

ב. הלוי: אני מציע לכתוב בסעיף 18 "מאסר עולם" במקום "מאסר עשרים שנה".

ה צ ב ע ה

הצעת חה"כ הלוי, כנ"ל, לא נתקבלה

הסתייגות לחה"כ הלוי

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אנחנו עוברים לענין התקנות.

מר גלס: אני חייב אינפורמציה לחה"כ צדוק. הוא ביקש לדעת האם בהצעת החוק יש איזו סמכות מיוחדת להתקנת תקנות, להבדיל מהסמכות הכללית. עברתי על החוק כולו ולא מצאתי סמכות כזאת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: בענין התקנות לפנינו כמה הצעות. הצעה אחת אומרת שהתקנות יוחקנו על-ידי שר המשפטים בהתייעצות עם שר התחבורה, ולא, כפי שכתוב בהצעת החוק - על ידי שר התחבורה ושר המשפטים. יש הצעה נוספת: להוסיף את המלים "באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט".

ח. טובי: אני מציע שהסמכות תימסר לשר המשפטים בלבד.

ב. הלוי: אני מציע: שר התחבורה בהתייעצות עם שר המשפטים.

ה צ ב ע ה

ההצעה לכתוב בסעיף 27 "שר המשפטים" (בלבד) - לא נתקבלה

ההצעה לכתוב בסעיף 27 "שר המשפטים בהתייעצות עם שר התחבורה" - לא נתקבלה

ההצעה לכתוב בסעיף 27 "שר התחבורה בהתייעצות עם שר המשפטים" - לא נתקבלה

ההצעה לכתוב בסעיף 27 "שר התחבורה ושר המשפטים" - נתקבלה

ההצעה להוסיף כי התקנות יוחקנו "באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט" - נתקבלה

הסתייגות לחה"כ אביזוהר

זכות הסתייגות לחה"כ צדוק

זכות הסתייגות לממשלה

בעקבות קבלת תוספת זו אני מסיר את הצעתי.

ת. טובי:

סעיף 19

אני מציע לכתוב כאן: דינו - מאסר 20 שנה.

י.ש. בן-מאיר:

אני מציע לכתוב כאן שדינו פשע, ואז ביח- המשפט יקבע את העונש לפי חומרת המעשה.

מ. ביבי:

היום אין דבר כזה. צריך להיות עונש מקסימלי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

על מי זה חל?

ג. האוזנר:

אתן דוגמה: שניים או שלושה אנשים חפסו את המטוס; אחרי כן העבירו את האנשים לרשוחו של מישהו אחר, ואותו מישהו אחר מחזיק אותם.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אבל זה לא כתוב בסעיף זה. כאן כתוב "העוצר אדם שהיה מצוי בכלי טיס"; גם אני הייתי

א. ידין:

מצוי פעם בכלי טיס.

כתוב "בכלי טיס שנעברה בו עבירה לפי פרק זה".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני סבור שחומרת העבירה לפי סעיף 19 היא פחותה מחומרת העבירה בסעיף 18. לכן אני

מ. ביבי:

מציע עונש של 15 שנות מאסר.

אני מציע שגם בסעיף זה יהיה עונש של מאסר עולם חובה במקרה שנגרם מוות. אם לא נגרם

י. ארידור:

מוות - מאסר עולם.

חושבני שאיננו משרחים את העניין אם באורח סיטוני אנחנו מערימים עונשים מקסימליים.

ח.י. צדוק:

דווקא דירוג העונשים והבחנה בין מה שחמור ביותר ומה שחמור אך לא הגיע לדרגת חומרה עליונה, עשויים להדגיש את החומרה המיוחדת בה אנחנו מתייחסים למקרים של שוד אווירי ועשית מעשה המכוון לסכן בני-אדם. עם כל חומרת העבירה שבסעיף 19, היא בדרגה פחותה מן העבירות בשני הסעיפים הקודמים.

אני מציע שתי תוספות. ראשית, העוצר "שלא כדין"...

י.ה. קלינגהופר:

אנחנו דנים רק על העונש. הסעיף כבר נחקבל.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מבקש לרשום הסתייגות.

י.ה. קלינגהופר:

אני מצטרף להסתייגות.

ב. הלוי:

היו"ר י.ש. בן-מאיר: לגבי מידת העונש ישנן ההצעות הבאות:  
מאסר 15 שנה, 20 שנה ומאסר עולם. חה"כ מרידור מציע חוספת לגבי מקרה בו נגרם מוות.

ה צ ב ע ה

ההצעה לקבוע כעונש מקסימלי מאסר עולם - לא נתקבלה

הסתייגות לחה"כ ארידור והלוי

ההצעה לקבוע כעונש מקסימלי מאסר 20 שנה - לא נתקבלה

הסתייגות לחה"כ בן-מאיר

ההצעה לקבוע כעונש מקסימלי מאסר 15 שנה - נתקבלה

ההצעה להוסיף את המלים "ואם גרם המעשה למוחו של אדם דינו - מאסר עולם בלבד" - נתקבלה

ח. טובי: אני מבקש לרשום הסתייגות: למחוק את הסייפא.

סעיפים 20 ו-21

היו"ר י.ש. בן-מאיר: חה"כ הלוי ביקש רביזיה לגבי סעיפים 20 ו-21. אנחנו קיבלנו סעיפים אלה בלי לקבוע את העונש. אולם קודם-כל עלינו להכריע בבקשת הריביזיה של חה"כ הלוי.

ב. הלוי:

כאן אני מאמץ את דברי חה"כ צדוק שאמר זה עתה בקשר לדירוג העונשים. צריך להבדיל בין מעשה יוחר חמור לבין מעשה פחות חמור. מה שמונה לפנינו נוסח בפגרת הקיץ. כאשר הכנסת היחה תחת הרושם של מעשה פשע מסויים. אז כולנו נטינו להחמרה מקסימלית. אחר-כך היו התפתחויות נוספות: (א) אוחו מעשה חמור נסתיים בהשארות האנשים בחיים. (ב) היה משפט לנינגרד, שם בית-המשפט גזר עונש מוות, בין השאר על ההאשמה של חטיפת מטוס, וכולנו מחינו נגד זה. אמרנו עוד: איך להשוות נסיון או הכנות לחטיפה - לביצוע החטיפה עצמה. לכן, אני מציע לא להשוות בסעיף 21 קשר, שידול, נסיון וכו' למעשה עצמו, ולקבוע עונש פחות מהעונש על המעשה עצמו, או להעתיק מה שכתוב בחוק הפלילי לגבי נסיון, סיוע וכו'.

אשר לסעיף 20, אני מציע או למחוק את הסעיף או להתאים את העונש לסעיף 21.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: היות והעונש בסעיף 20 עדיין לא נקבע, עלי לשאול אותך האם אתה מבקש רביזיה גם על סעיף 20.

ב. הלוי: על סעיף 20 - לא.

ח. י. צדוק: יש עבירות שמעשי ההכנה לביצוען אינם נופלים בחומרתם ממעשה העבירה עצמו. כך נהגנו החוק בטחון המדינה. גם שם כתבנו שנסיון לבצע את העבירה כמוהו כעבירה עצמה. שם סטינו מהכלל שמעשי ההכנה הם פחות חמורים מהמעשה עצמו. אני חושב שלפנינו מקרה בולט שמעשי ההכנה הם לפחות כל-כך חמורים

כמו המעשה עצמו. לפעמים, אלה שעוסקים בהכנה, אשמחם ואחריותם יותר גדולות מאשמח המבצעים. זו הסיבה מדוע חייבים לסטות כאן מהכלל שבעד נסיון מגיע פחות, ובעד מעשה הכנה - מגיע עוד פחות. עלינו להמנע מיצירת מצב משפטי בו אלה שנשלחו לבצע יהיו צפויים לעונש מקסימלי, בעוד שאלה שארגנו או חס, הדריכו אותם ומשכו את כל החוטים - ייצאו בעונש פחות.

ח. טובי:  
אם יתקבל הנוסח של סעיף 20 כמוצע, האם זה לא יבטל את סעיף 21? כי שלוש העבירות המנויות בסעיף 21 כלולות בסעיף 20.

הי"ר י.ש. בן-מאיר:  
בדוק בפרוטוקולים ותיווכח לדעת שזה לא בדיוק כך. היה דיון רב על כך.

אני מעמיד להצבעה את הצעת חה"כ הלוי לערוך רביזיה של סעיף 21.

ה צ ב ע ה

ההצעה לערוך רביזיה של סעיף 21 - לא נתקבלה

הסתייגות לחה"כ הלוי

מ. אביזוהר:  
אבקש להציע נוסח אחר לסעיף.

חוכל לעשות זאת בהסתייגות.  
הי"ר י.ש. בן-מאיר:

לגבי העונש אני מציע 15 שנות מאסר.  
ב. הלוי:

הי"ר י.ש. בן-מאיר:  
חה"כ סנה פנה אלינו בבקשה: כיוון שסיעת מק"י לא הגישה כל הסתייגות על חוק הטייס, ובהסתמך על סעיף 54(3) של תקנון הכנסת, מבקש חה"כ סנה רשות למתן הודעה מעל במת הכנסת בסיום הדיון על הצעת החוק. סעיף 54(3) אומר: "בדיון על הצעת חוק תינתן רשות הודעה לכל סיעה - (3) שלא הגישה הסתייגות לקריאה השניה וקיבלה רשות למתן הודעה מן הוועדה שבה נדונה הצעת החוק". אני מבין שאין התנגדות לכך.

נתקבלה הצעה מחה"כ שלום כהן. (קורא את ההצעה). נדמה לי שהצעה זו איננה עוד רלבנטית, מפני שזהו כמעט אותו דבר שנתקבל על-ידי הוועדה.

מר גלס:  
היות ולוועדה יש שיקול דעת האם להרשות או לא להרשות רישום הסתייגות, נדמה לי שבמקרה זה אין להרשות מפני שזה כמעט אותו דבר.

חה"כ שמואל חמיר מציע, שבסעיפים 17 ו-18 במקום "מאסר עולם" יהיה כתוב "מוות".  
הי"ר י.ש. בן-מאיר:

זהו שינוי מהותי. אם חה"כ חמיר רוצה לטעון להצעתו - זו זכותו.  
ג. האוזנר:

אני אדבר אהו אישית ואציע לו להוריד את הצעתו. אם לא יסכים - נרשה לו לרשום  
הי"ר י.ש. בן-מאיר:

הסתייגות.

אני מציע לא להרשות.  
ר. ארזי:

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

יש עוד כמה הסתייגויות. אבדוק אותן.  
במידה והן רלבנטיות ומהותיות - נרשה

לו לרשום אותן.

מר גלס:

אני רוצה לקבל הנחיה ברורה: האם דבר זה נוגע להסתייגויות שבא רמז עליהן, באיזו צורה שהיא, בשיבה זו, או שזה נפתח לגמרי מחדש וכל אחד יכול להגיש הסתייגויות על כל סעיף, אפילו לא דיבר עליהן בוועדה?

י.ה. קלינגהופר:

כך היה מקובל.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

לא היה מקובל. הסתייגוה שלא מופיעה בפרוטוקול לא חובא. כל מי שיש לו הסתייגות, והוא חושש שלא נרשמה בפרוטוקול, יואיל להגישה למר גלס עוד היום.

מר גלס:

יהיה מבול של הסתייגויות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מתייחס לאותם דברים שהושמעו היום, אלא שלא נוסחו. אותם - אפשר להגיש היום.

ח. טובי:

אני לא השתחפתי בישיבות הוועדה שדנה בחוק זה. בזמנו הגשתי כמה הצעות. המזכירה אומרת שהן לא נמצאות בפרוטוקול וגם לא בחיק. כעת אני מגיש אותן, ואני מבקש לא לעודר טענה פורמלית.

י.ה. קלינגהופר:

חושבני שאנחנו מחדשים איזה נוהג לחומרה הסותר את הנוהל שהיה מקובל בעבר: מתן חופש רחב מאד לחברים לנסח הסתייגויות, אחרי סיום הדיון בוועדה, אפילו לא דיברו עליהן קודם לכן.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

יש על כך סעיף בתקנון. אני רוצה להפנות את תשומת לבך, שב-11 לנובמבר 1970 נשלח מכתב לכל חברי הוועדה בו נאמר: "ר"ב נוסח לוועדה של חוק הטיס (עבירות ושיפוט) כפי שנוסח על ידי היועצים המשפטיים בהתאם להחלטות הוועדה.

הננו מזכירים לחברי הוועדה כי החוק כולו סוכם פרט לשתי שאלות שהצבעה עליהן נדחתה לפי בקשת חברי ועדה: (1) שאלת העונשים המוטלים בחוק על חטיפה וחבלה; (2) ההצעה שהתקנות לפי חוק זה יוחקנו על ידי שר המשפטים בהתייעצות עם שר התחבורה ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט.

לפי הודעה יו"ר הוועדה בישיבת הוועדה מהיום ניתנת לחברי הוועדה שהות של שבועיים. בעוד שבועיים יובאו השאלות הנ"ל להצבעה. "עד כאן המכתב.

הסכימו אחי שעברו מאז "קצת" יותר משבועיים. הנה מספיק זמן לכל אחד להגיש הסתייגויות. אולם לגבי הדברים שהוזכרו היום, כולל הצעת הריביזיה, יכולים החברים להגיש הסתייגויות היום - אך לא בקשר לחוק כולו.

י.ה. קלינגהופר:

אני מודה בעד הבהרה זו. נעדרתי תקופה מסוימת מהארץ, ואני מבין שאין סטיה

מהחקדימים.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.